Joan-Lluís Lluís

Jo soc aquell que va matar Franco

CLUB DE LECTURA 93

27 de gener de 2020

BIBLIOTECA
BAC DE RODA

L'autor

Joan-Lluís Lluís (Perpinyà, 1963). Escriptor i articulista.
Llicenciat en història de l'art a la Universitat Paul-Valéry de Montpeller, treballa a la Casa de la Generalitat a Perpinyà. És autor de les novel·les *Els ulls de sorra* (1993), *Vagons robats* (1996), *Cirera* (1997) i *El crim de l'escriptor cansat* (2000). Amb *El dia de l'ós* (2004) obté el Premi Joan Crexells i, amb *Aiguafang* (2009), el Premi Crítica Serra d'Or de novel·la. Per *Les cròniques del déu coix* (2014), il·lustrada per Perico Pastor, guanya el Premi Lletra d'Or. El 2016 publica *El navegant*, i el 2017 rep el Premi Sant Jordi amb la novel·la *Jo soc aquell que va matar Franco*.

Com a membre del col·lectiu literari Emili Xatard, publica l'obra col·lectiva *Perpinyhard* (1995). Activista de la cultura catalana a la Catalunya del Nord, el 1998 signa, juntament amb Pascal Comelade, el "Manifest revulsista nord-català". També és autor dels títols *Conversa amb el meu gos sobre França i els francesos* (2003, Premi Joan Coromines), *Pascal Comelade i Arsène Lupin. Les proves irrefutables d'una enginyosa mistificació* (2005), *Diccionari dels llocs imaginaris dels Països Catalans* (2006), *Xocolata desfeta* (2010) i *A cremallengua* (2009).

Ha traduït del francès i de l'occità i té obres traduïdes al francès i a l'èuscar. A *Lletres de batalla* (2014) també realitza l'adaptació del català medieval al català modern de textos de Joanot Martorell i Joan de Montpalau.

És soci de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.

Font: AELC. Toni Terrades.

L'obra

El personatge que afirma haver matat Franco, Agustí Vilamat, neix el 1916 en una casa modesta de Solsona. Tot i ser un nen prudent, contemplatiu, perd un ull en un accident absurd. Aviat, gràcies a les revistes infantils que guarda un notari amic de la família, descobreix el gust per la lectura i pels secrets de la llengua, que no l'abandonarà mai. I així, uns anys més tard, baixa a Barcelona a fer de corrector lingüístic, poc abans que esclati la guerra. Una guerra que no s'acaba el 1939, perquè Franco, cedint a les pressions de Hitler, declara la guerra als Aliats i travessa els Pirineus. I la primera acció bèl·lica de l'exèrcit franquista a França és de bombardejar el camp d'Argelers, on ha anat a parar l'Agustí. Què farà aleshores el jove enamorat dels diccionaris?

Opinions i ressenyes:

JO SOC AQUELL QUE VA MATAR FRANCO – JOAN-LLUÍS LLUÍS, PER DANIEL GENÍS
[ARTICLE PUBLICAT A: HTTPS://ELBIBLIONAUTA.COM, 18/04/2018]

Hi ha premis i Premis. I hi ha escriptors i Escriptors. I escriptors mediàtics. El Premi Sant Jordi, atorgat per Òmnium Cultural, és una d'aquelles distincions que val la pena tenir en compte, més encara quan qui la rep és un escriptor (perdó, volia dir un Escriptor) com Joan-Lluís Lluís. D'ell ja en vam parlar meravelles quan vam ressenyar l'últim llibre seu que va passar per aquí, la faula *Les cròniques del déu coix* (2013), però no en som els únics. **En el panorama literari català, Joan-Lluís Lluís, nascut a Perpinyà el 1963, genera elogis de manera unànime** i aquesta fabulosa ucronia de què parlem avui, *Jo soc aquell que va matar Franco*, representa tota una fita en la carrera de l'autor.

El llibre, a més, no podia arribar en un moment més adient. En plena efervescència independentista al Principat, i amb el país enfrontat a fantasmes del passat que es creien superats per sempre, **la novel·la de Lluís ficciona la realitat amb oportunisme per acarar-nos a un fantàstic "what if"**, a l'estil de *L'home al castell alt* (1961) de **Philip K. Dick**. Fantàstic per inventat i fantàstic per les múltiples possibilitats que el magnicidi hauria possibilitat. I si **Franco** hagués perdut la guerra? I si un milicià català l'hagués assassinat? **El títol en si és un *spoiler* tremend, però no és cap inconvenient saber el final per gaudir la novel·la intensament**. L'important és el viatge, podríem dir *cavàficament*.

Jo soc aquell que va matar Franco comença de manera fulgurant: l'11 de juny de 1940 Franco decideix que Espanya entri a la II Guerra Mundial i aquest fet marca el futur immediat del franquisme i del nostre país. Tot seguit, l'escenari de l'acció es trasllada a la platja d'Argelés, on té lloc un terrible bombardeig per part de l'aviació franquista. La realitat alternativa que ens presenta l'autor, entenem aviat, no ha de ser forçosament millor que la real i fins i tot episodis tan tristos de la guerra com els fets d'Argelés podrien haver esdevingut pitjors. **La plausibilitat, la versemblança, amb què l'autor ens els conta són realment prodigiosos.** Fins al punt d'arribar a dubtar de quins són els fets que van ocórrer en realitat i quins són ficció. Benvinguts a la postveritat de Joan-Lluís Lluís!

Tot això ho coneixem a través de la veu d'Agustí Vilamat, el narrador d'aquesta història que, en primera persona, ens fa saber de la seva vida, des dels anys més tendres fins al moment apoteòsic anunciat en el títol. En aquest sentit, l'estructura narrativa recorda a la usada en *Les cròniques del déu coix*, exercint el narrador alhora que de biògraf, de cronista d'una època. És a partir de la intrahistòria de l'Agustí que Joan-Lluís Lluís ens du (com un **Virgili** acompanyant el **Dant** de torn per l'Inframón) a la Història en majúscules. El viatge vital de l'un ens serveix per entendre l'altre. **L'Agustí viu uns fets que el duen a creure que hi ha coses per les quals val la pena morir i a descobrir què és l'amor a una terra, un poble i, sobretot, una llengua.**

El català, com esdevingué en la realitat "real", s'erigeix a la novel·la en un tema cabdal, simbòlic. L'òptica dels exiliats catalans va esdevenir messiànica el '39: ells s'havien endut Catalunya i fou a l'exterior (a França, a l'Amèrica Llatina) que va sobreviure. L'Agustí Vilamat del llibre, tot un devot de les paraules del nostre *bell catalanesc*, també es proposa en aquest altre escenari fictici endur-se el català per salvar-lo, per tal de salvar Catalunya. Bellíssims (almenys un servidor els ha gaudit molt, potser per deformació professional) tots aquells episodis que posen de manifest la riquesa del nostre idioma a través dels particularismes del parlar rossellonès, especialment.

Vaig obrir el *Diccionari General de la Llengua Catalana* i vaig emprendre'n la lectura, començant per la primera lletra. Aquesta va ser la meva aportació personal als últims esforços de resistència a l'envestida feixista. Aquest va ser l'heroisme del corrector davant l'enemic.

És precisament des de l'òptica particular que li ofereix la seva terra, la Catalunya Nord, que Joan-Lluís Lluís teixeix aquest bellíssim al·legat en favor de la llengua comuna a catalans del nord i del sud dels Pirineus, i que critica les dificultats que ha hagut d'afrontar arreu. Sempre. En aquest aspecte, no estalvia el judici sumaríssim al paper jugat pel govern francès en la seva persecució històrica de la llengua catalana. En la ficció, és cert, però de retruc també en la realitat.

L'assassinat i les burles van ser dues bufetades que van despertar de cop les consciències dels qui, fins llavors, deien desitjar que Catalunya i Espanya estiguessin fraternalment unides. Les ganes de plorar la mort de Companys i les

ganes de vomitar amb els sarcasmes d'uns quants exiliats espanyols van ser un remei contra la miopia catalana.

I és que **com tota obra de ficció apreciable, *Jo soc aquell que va matar Franco* ens parla de la realitat**. De la que no va ser i de la que sí. En aquest aspecte no és un llibre complaent ni dòcil. No és cap pastitx, no és propaganda independentista malgrat que l'autor mai hagi dissimulat les seves conviccions polítiques i les ànsies de veure algun dia Catalunya independent. Reparteix a tort i a dret. Els anys en què la Catalunya Nord és ocupada a la novel·la per l'Espanya franquista, i en què els catalans que hi lluiten esdevenen pàries per partida doble, per ésser estrangers per uns (pels francesos) i per ésser republicans pels altres (pels espanyols de Franco), són una **metàfora esborronadora del que significa ésser independentista en aquella terra de França avui en dia**.

No. Definitivament, no és una obra complaent ni dòcil. Els fills de la transició que jutgen la resistència franquista amb severitat fabulen sovint que la mort del dictador a temps hauria estalviat 40 anys de dictadura. Mort el gos morta la ràbia. Però el germen d'una Espanya unida va més enllà d'àligues i colors, com ens ha ensenyat tantes vegades la història d'Espanya. Com llegim en aquesta excel·lent novel·la. **El particular bany de realisme de la recta final del llibre és tota una lliçó, pels dies que corren**. Parafrassejant el poeta **Salvador Espriu**, podem dir que aquesta nostra covarda, vella, tan salvatge terra potser amb els anys ha aconseguit de ser una miqueta més noble i culta i rica, però en qualsevol cas el que no ha assolit (ni en la ficció!) és haver esdevingut lliure del tot.

* * *

JO SOC AQUELL QUE VA MATAR FRANCO, PER ELOI PUIG

[ARTICLE PUBLICAT A: HTTPS://WWW.ELKRAKEN.COM, 13/12/2018]

"Necessitem matar Franco, això és evident. Perquè Franco, diuen que va morir però en realitat va hibernar. Estava en hibernació i ara s'ha despertat". Amb aquestes paraules s'expressava Joan-Lluís Lluís durant l'entrevista que li va realitzar Miquel Codony a la II Cat-Con (Convenció Catalana de Ciència-ficció i fantasia) el passat mes de novembre on va ser un dels convidats d'honor. D'aquesta manera l'autor exposava clarament les seves intencions amb un títol que és un spolier en si mateix. Un títol que reflecteix una mena d'espina clavada que tenim contra el feixisme i especialment contra el seu màxim representant durant la repressió post Guerra Civil.

Joan-Lluís Lluís ens planteja una ucronia que no és una ucronia, una història fictícia que se separa de la nostra realitat, del nostre passat, quan Franco, després d'haver vençut en la Guerra Civil espanyola, accepta aliar-se amb Hitler i Mussolini. Aquesta és la desviació ucrònica, l'escenari que l'autor nord-català pren com a partida per presentar-nos la seva història. No obstant això, veurem com la ucronia es redreça a si mateixa, en un exercici de fustigació cru per abocar-nos a una realitat reflectida en l'actualitat.

Anem a pams: ***Jo soc aquell que va matar Franco*** té nombroses lectures i cal llegir-les de forma superposada. Tenim d'una banda l'esmentada desviació històrica en forma d'ucronia i per tant de ciència ficció, però també observem un elevat interès per part de Lluís pels vincles entre la Catalunya nord i el principat, tant culturals com sobretot lingüístics i òbviament nacionals. És, a més, una història crítica amb el feixisme i alhora rebel amb l'status quo existent en una Catalunya dividida entre dos estats completament centralistes que han intentat eliminar, d'una manera o altra, la llengua catalana i per tant el essència intrínseca que uneix als seus habitants.

Però la nostra història està protagonitzada per una persona normal, que s'allunya dels cànons de l'heroi de guerra o del valent salvador. No, Agustí Vilamar és un noi que ha tingut la sort de tenir un mentor que ha propiciat que estudiés i que es meravella descobrint la riquesa de la llengua catalana. No obstant això, un accident de nen, on va perdre un ull, el salvaguarda de lluitar al front quan esclata la Guerra Civil i el manen a fer tasques administratives a la Generalitat al costat de el mateix president Companys. El resultat de la guerra entre nacionals i republicans és de el tot sabut i és llavors quan Agustí comença un periple que el portarà per la Catalunya Nord durant anys, especialment pel Rosselló i el Vallespir.

Aquí és on Joan-Lluís Lluís s'esforça més per captivar el lector amb personatges propers, realistes i que s'allunyen, com deia, de l'enaltiment a l'heroi, i que s'abalancen a un mar de dubtes sobre com sobreviure davant un totpoderós enemic. Els maquis, la lluita armada d'escamot serà doncs part important en aquesta història però sota una perspectiva poc bel·ligerant, més d'acord a la grisa realitat que va ser. Sota aquest escenari, és quan vam descobrir que la novel·la també és un cant d'amor a la nostra llengua i on vam comprovar l'estranya relació entre catalans del nord i del sud (ja en aquells temps, i ara encara més) respecte als seus parlars, com si una mirada tèrbola planegés entre germans separats molt de temps. I és aquí, a les comarques de la Catalunya nord on vam comprovar que l'esperança que dipositen els catalans a Europa i també en el republicanisme espanyol es pot extrapolar clarament als nostres dies en situacions que si bé no són les mateixes, sí que són similars, doncs les simpaties de les esquerres espanyoles en fets puntuals es poden convertir ràpidament en suspicàcies generades per la desconfiança sobre les ànsies d'independència dels catalans. La ucronia només retrata una vegada més, la nostra realitat.

La novel·la, com deia, té moltes capes de lectura i una prosa elegant que deixa fluir. Aquesta ens bressola sota la narració en primera persona d'Agustí Vilamar amb un

compàs relaxat i ens narra les vivències (més que aventures) del nostre protagonista, que recordem, es deixa portar per les marees de la vida prenent més aviat poques decisions. No trobarem aquí la intriga que es podria desplegar en obres ucròniques de caràcter similar com ***Els ambaixadors*** d'Albert Villaró o en els contes recollits en ***Franco, una història alternativa***; sinó més aviat una visió entre romàntica i nostàlgica del que hagués pogut ser aquesta relació transfronterera que nosaltres mateixos ens imposem amb els nostres veïns de la Catalunya nord (o de sud, segons es miri).

Jo soc aquell que va matar Franco ens explica un fet primordial que dóna títol a l'obra, una mort, però, que sembla més important del que és o el que podríem pensar. És més un missatge llançat per esmorteir velles ferides que una fita en si. Recordem que la novel·la té més de relat introspectiu que de narració amb mirada èpica o transcendent. Potser la falta d'aventures i tensió actua com un petit vàlium que a més repercuteix en una agradable lectura que ens fa reflexionar més que excitar. Sigui com sigui, Joan-Lluís Lluís ha matat a Franco en la seva novel·la, ha extret una estella que feia mal però que no ha volgut curar la ferida. Ens ha proporcionat una dosi de fantasia en forma de ucronia però que potser ens ha acostat encara més al nostre present.

És pura casualitat però aquesta ressenya va ser acabada la nit de les lletres catalanes, la nit de Santa Llúcia, on fa un any ***Jo soc aquell que va matar Franco*** va rebre el Premi Sant Jordi 2017.

*** * ***

JO SÓC AQUELL QUE VA MATAR FRANCO, JOAN-LLUÍS LLUÍS. NO TREPITGIS LA CUA DEL GAT, PER XAVIER SERRAHIMA

[ARTICLE PUBLICAT A: HTTPS://WWW.RACODELAPARAULA.CAT, 17/02/2018]

Les definicions, més o menys precises, sobre el que és una novel·la són quasi infinites, i més des que el segle XX va decidir saltar-se totes les regles i trencar amb totes les fronteres i barreres entre gèneres, però la major part d'elles introdueixen un esment al seu caràcter ficcional; al fet que sigui producte de la capacitat inventiva del seu autor o autora; a que no descrigui, almenys literalment, una experiència real.

Partint d'aquest principi, que els partidaris de l'autoficció ha estat posant en dubte des de fa un temps, i d'un vers que prové del poema "Oda a Barcelona" de **Pere Quart** —"Malfia't de la història. / Somia-la i refés-la."—, amb ***Jo sóc aquell que va matar Franco***, Edicions Proa, febrer de 2018, **Joan-Lluís Lluís** imagina un final de la guerra civil espanyola alternatiu, en el què Franco envaeix el que encara en diem la Catalunya francesa i, per tant la resistència no actua contra els soldats alemanys sinó contra els franquistes. I, al bell mig d'aquesta resistència crea un personatge, Agustí Vilamat, que els bons lectors trigaran en oblidar.

No desvetllaré, per descomptat, gaire més. Ni tan sols si es compleix el que afirma el títol o si és simplement metafòric, atès que això cal que ho descobreixi cada lector, però sí que un dels majors atractius del personatge, que és, alhora, el narrador, és la seva evolució. L'evolució d'una persona que, com a conseqüència d'un malaurat accident patit en la seva infància —"Vaig perdre l'ull al carrer de la Mare de Déu del Claustre de Solsona, un matí de setembre de 1921" (pàg. 18)— sembla a destinada (o, més aviat, condemnada) a passar pel món sense deixar cap petja; a esdevenir un dels oblidats de la història.

I l'Agustí, al llarg d'aquest viatge existencial que és la novel·la, passarà d'ésser una figura si no invisible, almenys prescindible, a una d'important, a una que va ocupant el lloc que li correspon al món. El *jo* anterior, insegur i dubitatiu —"En aquells anys jo era tan sols una mena de reflex humil i bla de la meva mare, feliç d'existir per fer allò que em deia de fer" (pàg. 18)— , deixarà pas al *jo* posterior o actual, que, tot prenent consciència que viure és decidir, carrega damunt les seves espatlles el pes de la responsabilitat: "He de prendre la decisió i l'he de prendre en nom de tots" (pàg. 137).

I en aquest canvi hi té molt a dir l'autoconsciència, la seva progressiva autovaloració, des d'un inici on no confia gens en ell mateix, on tot li arriba de rebot, com a conseqüència de les decisions i dels actes dels que l'envolten —"Sense elles no hauria fugit mai de Barcelona i sense elles, havent fugit, no hauria sobreviscut al que vam viure plegats" (pàg. 46); "Vull que l'Esteve en doni una solució" (pàg. 84)— fins a un moment on s'adona que no té res a envejar (ni a demanar) a ningú.

És en aquesta defensa del que en un principi sembla irrellevant o minúscul —"[D'aquesta comarca] en sé […] tan sols coses minúscules, el nom i les virtuts de les baies d'estiu i de tardor, la frescor comparada de vint o trenta fonts… (pàg. 157)—, del que per la seva teòrica petitesa o insignificança es tendeix a menysvalorar, que, en sigui més o menys (jo crec que més) conscient l'autor, la funció metafòrica o al·legòrica del protagonista (d'un Agustí que és alhora, imatge i símbol de Catalunya i de la llengua catalana) i de la mateixa obra és més evident, més punyent i més clara.

Perquè el borni no és —o no és tant— aquell a qui li falta un ull, sinó aquell que et té dos però no vol veure, aquell que es preval de la seva superioritat per sotmetre l'altre, per anihilar-lo, per negar-li la seva existència. I si Franco és Goliat (un Goliat egòlatra i sanguinari, acompanyat d'altres monstres com Queipo de Llano, tan bàrbars o més que ell), Agustí és David; un David que no usa la fona sinó la paraula — el llenguatge en tota la seva multiplicitat: el diccionari, l'escriptura, la correcció, la ràdio, el codi Morse…

Al capdavall, no només la ploma és més poderosa que l'espasa, sinó que, com ja va demostrar **Jaroslav Hašek** amb el seu tan magistral com beneit soldat Švejk, a les guerres els que sobreviuen no són sempre els que tothom afirmaria que estan cridats a dur a terme heroïcitats, sinó aquells que, en la macabra loteria bèl·lica, semblen haver comprar tots els números per deixar la pell a primeres de canvi. Aquells que, per una raó o una altra, perquè no poden o no els deixen —"Un borni pot enrolar-se en un exèrcit, ni que sigui un exèrcit clandestí, i pretendre disparar amb èxit contra els invasors?" (pàg. 114)—, no tan sols no se situen a primera fila, sinó que deixen fer als altres.
Que deixen fer per aprendre i, sobretot, per esperar la seva oportunitat. Aquells que saben que no sempre per córrer més s'arriba més aviat. I l'Agustí, com ja he esmentat, protagonista central i ensems narrador de la història, segurament l'escriu —"A l'hora de començar aquest relat hauria d'explicar primer de tot qui era abans" (pàg. 13)— no tan sols per, com el diu "per situar-me millor, com a simple persona, al mig de l'huracà interminable de la guerra" (pàg. 144), sinó per entendre la guerra permanent que és l'existència humana; per entendre i per entendre's.
I per assolir aquesta fita que ja sabem inassolible però que no per això deixem mai de provar d'abastar, per atansar-nos a *la condició humana* res millor que l'art i la literatura. Aquesta literatura escrita per un escriptor que no tan sols ha llegit molt —condició indispensable que alguns negligeixen— sinó que sap molt i molt bé què vol dir i com vol dir-ho.
I que per això inicia la narració pròpiament dita, després d'un preàmbul introductori, amb una frase que té, alhora un (en teoria incompatible) aroma dickensià i proustià: "La mare aguanta un mirall davant meu, el seu mirall de mà, amb rivet platejat i tres falsos robins incrustats al mànec, mentre unes mans, probablement les d'una infermera, desfan la bena que m'envolta el cap" (pàg. 17).
Una frase d'una aparell facilitat —que són, en realitat, les més difícils de totes— que defineix tota la novel·la. Una novel·la que no únicament us permetrà saber qui és aquell que afirma que va matar Franco, sinó saber, també, qui és aquell (autor) que va guanyar, amb mereixement, el Premi Sant Jordi de l'any 2017.

* * *

14 CONFIDÈNCIES SOBRE «JO SOC AQUELL QUE VA MATAR FRANCO», PER JOAN-LLUÍS LLUÍS. [ARTICLE PUBLICAT A: HTTPS://WWW.CATORZE.CAT, 16/03/2018]

1. A la falda del Canigó, entre les mines de Vetera i el poble de Sant Marçal, quan tenia setze anys, vaig topar amb un monòlit damunt del qual figuraven aquestes paraules: "Malfia't de la història. Somia-la i refés-la". Vaig trigar anys a saber que eren versos de l'*Oda a Barcelona* de Pere Quart. Vaig trigar anys, també, a adonar-me que aquests versos, que mai no havia oblidat, m'havien anat alimentant. Per això van acompanyar-me, com una cançó murmurada, al llarg de tota la creació de la novel·la. Sense Pere Quart, i sense aquella caminada al Canigó de fa trenta-vuit anys, aquesta novel·la hauria estat diferent, tan diferent que potser no hauria acabat d'existir mai.

2. No me'n sé avenir, encara avui, del miracle de la creació literària: viure mesos i anys amb una història al cap, que qualla de mica en mica, amb joia o patiment, però que podria no haver existit mai. I tot d'una ve gent que l'agafa, hi treballa i la dona a veure al públic. Per això vaig demanar que al final del llibre hi figuressin els noms de totes aquestes persones, com uns crèdits al final d'un film. Sense tots ells, aquesta novel·la hauria romàs aclofada al meu ordinador.

3. A l'hora de presentar-me al premi Sant Jordi em sentia com l'Agustí quan ha de concórrer per guanyar un lloc de traductor: els dos ho vam fer empesos per gent amb criteri que confiava més que nosaltres en les nostres respectives possibilitats d'èxit.

4. Un dels capítols més foscos de la novel·la té lloc a Estamariu, a l'Alt Urgell. Espero anar-hi aviat i explicar-hi per què vaig escollir aquest poble de cent vint habitants per situar-hi moments tan crus.

5. Crec que mai no havia escrit una novel·la que s'assemblés tant, en el seu procés creatiu, al que crec que pot ser una peça de jazz. Pels canvis de ritme i sobretot per la improvisació preparada. Alguns capítols van ser escrits, en la seva primera versió, seguint un impuls interior més que un guió pensat prèviament. És un exercici perillós, que normalment no practico, però que per aquesta novel·la va anar imposant-se. Vaig començar alguns capítols sense saber que en certs casos es convertirien en moments claus de la novel·la.

6. Cap comarca catalana no fa retrunyir dintre meu els versos d'Espriu en què parla del "desesperat dolor" d'estimar la seva terra, com el Vallespir. Per això he volgut que sigui allà on l'Agustí aprengui el seu ofici de resistent, i el seu ofici de persona lliure. És una comarca bella, modesta, ferrenya, forta, orgullosa, però la llengua catalana, que va persistir-hi més que a cap altra lloc del nord, també hi mor. Me l'estimo i em fa mal. Aneu-hi.

7. He dedicat aquesta novel·la a Lluís Bosch. És el besavi de la meva companya, Mònica Boixader, un carrabiner de Puigcerdà que va ajudar gent de tots els bàndols

a passar la frontera, incloent-hi monjos i capellans, entre el 1936 i el 1939. Un dia, però, ja sota el jou franquista, va anar a protestar perquè una monja havia castigat la seva filla per haver parlar català a l'escola. Poc després va ser detingut i condemnat a mort. Més tard, se li va rebaixar la pena a cadena perpètua i va morir de pneumònia a la presó Model. I com ell, tants. I per això aquesta novel·la és, també, una venjança.

8. He escrit, en un lloc de la novel·la, "Visca Catalunya lliure", però fins ara sembla que ningú no se n'hagi adonat.

9. Quin dolç plaer el de fer parlar els protagonistes del Rosselló i del Vallespir tal com imagino que podien parlar als anys quaranta. I fer-ho sense respectar gens ni mica cap norma de l'Institut d'Estudis Catalans. No sempre ha estat fàcil: el català de la part baixa del Vallespir (al voltant de Ceret) i el de la part alta (Prats de Molló i Sant Llorenç de Cerdans) tenen diferència subtils però reals. A vegades, he fet que tot es barregés una mica. És el privilegi del novel·lista de no haver de ser lingüista escrupolós.

10. Les escenes de la novel·la que tenen lloc al camp de refugiats d'Argelers són bastant curtes. Em semblava que havia de ser breu, en aquesta part, en senyal de respecte per tots aquells que van patir-hi de debò. Jo tan sols hi he posat hivern, malalties, fam i desesperança de paper. I això és ben poca cosa al costat del que van patir aquells que van haver de viure-hi.

11. Fa poc em va escriure una senyora per explicar-me que el seu oncle hauria pogut ser aquell que de debò hagués matat Franco. Es deia José Rico i, fidel a la república, va organitzar un complot per assassinar Franco el 18 de juliol del 1936, a Ceuta, poques hores després de l'inici de l'aixecament feixista. Va ser traït, detingut, condemnat i executat. Tenia vint-i-dos anys quan va morir. El saludo amb respecte i humilitat.

12. Solsona m'enamora. La primera vegada que vaig anar-hi feia fred i fosc i tothom cuitava, pels carrers. Jo també, tot i que m'havia perdut, com tan sovint em passa per les ciutats. Tan bon punt vaig apropar-me a la part vella vaig entendre que existia, entre les seves pedres i una part de les meves entranyes, un lligam. Com hauria pogut no posar-la mai en cap novel·la?

13. Els diccionaris impresos pesen molt però aquest pes és de l'or i l'argent de la nostra llengua. Qui seria prou foll per marxar a l'exili sense un diccionari sota el braç, pensava, mentre descrivia l'Agustí fugint de Barcelona amb aquesta nosa de paper que tant estima. L'or i l'argent. I la sang viva.

14. Per primera vegada m'ha passat pel cap, fugaçment, escriure una continuació a una novel·la. No ho faré. Però si ho fes hauria de seguir amb escrupolositat la consigna donada pel narrador a l'última frase del llibre.

BIBLIOTECA BAC DE RODA
C. d'en Bac de Roda, 1 bis. 08510. Roda de Ter.
Tel.: 938540077. A/e:b.rodadeter.br@diba.cat
www.rodadeter.cat/biblioteca

BIBLIOTECA BAC DE RODA

Segueix-nos a: BibliotecaBacdeRoda bibliotecabacderoda

© Biblioteca Bac de Roda, 2020

AJUNTAMENT DE RODA DE TER

Diputació Barcelona
Xarxa de Biblioteques Municipals

Amb la col·laboració:

Institució de les Lletres Catalanes